

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2019, sp. zn. 25 Cdo 1976/2019, ECLI:CZ:NS:2019:25.CDO.1976.2019.1

Číslo: 68/2020

Právní věta: Právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu se ve smyslu § 635 odst. 2 o. z. promlčuje nejpozději uplynutím promlčecí lhůty stanovené pro právo na náhradu škody, a to jak lhůty objektivní, tak i lhůty subjektivní.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.11.2019

Spisová značka: 25 Cdo 1976/2019

Číslo rozhodnutí: 68

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pojištění odpovědnosti za škodu, Promlčení

Předpisy: § 619 o. z.

§ 620 o. z.

§ 626 o. z.

§ 629 o. z.

§ 635 odst. 2 o. z.

§ 636 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 4 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 19. 10. 2018, č. j. 30 C 222/2018-122, zamítl žalobu, jíž se žalobce domáhal zaplacení částky 52 607 Kč s příslušenstvím (výrok I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).

2. Dovoláním napadeným rozsudkem Městský soud v Praze jako soud odvolací potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

3. Odvolací soud vyšel z následujících skutkových zjištění soudu prvního stupně. Žalobce je povinen spravovat pozemní komunikace, provádět jejich údržbu a opravy. Dne 15. 8. 2014 došlo na dálnici XY v katastru obce XY k dopravní nehodě osobního vozidla tovární značky XY, registrační značky XY, které řídil D. L. a s nímž narazil do středových svodidel. O dopravní nehodě byl sepsán protokol o nehodě v silničním provozu ze dne 15. 8. 2014. Žalobce si dne 12. 9. 2014 u společnosti P. HB, s. r. o., objednal opravu svodidel po této dopravní nehodě, v objednávce uvedl rozsah poškození a jméno

pachatele. Uvedená společnost si dne 22. 9. 2014 za opravu svodidel vyfakturovala částku 189 830,85 Kč. V rámci likvidace pojistné události byla společnosti uhrazena částka 131 894 Kč po odečtení opotřebení ve výši 52 607 Kč a ceny zbytků za svodidla ve výši 5 330 Kč. Žalobce uhradil společnosti P. HB, s. r. o., částku 57 012 Kč dne 22. 12. 2014.

4. Po právní stránce odvolací soud uvedl, že žalobce se žalobou doručenou soudu dne 20. 9. 2017 domáhal uložení povinnosti žalované W. S. V. AG, Vienna Insurance Group, zaplacení částky 52 607 Kč představující dlužné pojistné plnění. Na návrh ze dne 16. 4. 2018 do řízení místo žalované vstoupila Česká kancelář pojistitelů. Žalovaná vznesla námitku promlčení s tím, že promlčecí lhůta uplynula dne 15. 8. 2017. Žalobce uplatnil právo poškozeného na plnění vůči pojistiteli škůdce podle § 9 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (dále jen „zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla“), tedy originární právo založené zvláštním právním předpisem, které nemá povahu nároku na náhradu škody (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. [25 Cdo 113/2006](#)). Tento závěr platí i v případě, kdy za škůdce poskytuje plnění poškozenému Česká kancelář pojistitelů z garančního fondu podle § 24 odst. 2 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. [25 Cdo 968/2008](#)). Pojištění odpovědnosti zabezpečuje pojištěnému právo, aby pojistitel za něho v případě pojistné události nahradil poškozenému škodu. Právo pojištěného na plnění pojistného plnění z odpovědnosti se promlčuje v subjektivní lhůtě, která plyne v rámci objektivní promlčecí lhůty. Obecně platí, že nárok je třeba uplatnit u soudu v době, kdy ještě běží obě promlčecí lhůty, tj. lhůta objektivní a v jejím rámci lhůta subjektivní. Marným uplynutím jedné z těchto lhůt se nárok promlčuje, i když poškozenému ještě běží i druhá promlčecí lhůta. V posuzovaném případě běžela subjektivní promlčecí lhůta s počátkem dne 15. 8. 2015, tj. 1 rok od pojistné události [srov. § 626 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „o. z.“)] v rámci lhůty objektivní, která však skončila již dne 12. 9. 2017 uplynutím tří let (§ 635 odst. 2 o. z.), tj. uplynutím tří let od doby, kdy se žalobce o škodě dozvěděl. Žalovaná vznesla námitku promlčení důvodně, proto soud žalovaný nárok nemohl přiznat a žalobu zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že k předmětné dopravní nehodě došlo dne 15. 8. 2014, avšak zákonná promlčecí lhůta uplynula až dnem 15. 8. 2018, neboť promlčecí lhůta u práva na pojistné plnění je 3 roky a dle ustanovení § 626 o. z. počne běžet za jeden rok od pojistné události. Právo na pojistné plnění se podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla promlčí za čtyři roky ode dne vzniku pojistné události. Přitom zde zůstává zachována kombinace tříleté (resp. čtyřleté) a desetileté promlčecí lhůty, kterou signalizuje slovo „nejpozději“ v ustanovení § 635 odst. 2 o. z. a § 636 odst. 1 o. z. U práva na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti by se při aplikaci výkladu odvolacího soudu nikdy fakticky nemohlo použít ustanovení § 626 o. z. Žalobce má za to, že ustanovení § 635 odst. 2 o. z. lze aplikovat pouze ve spojení s objektivní desetiletou promlčecí lhůtou práva na pojistné plnění. Žalobce je navíc toho názoru, že ustanovení § 635 odst. 2 o. z. se v případě pojištění odpovědnosti z provozu vozidla u poškozeného neaplikuje. Dané ustanovení se aplikuje pouze v případě pojištění odpovědnosti, kdy poškozený je uspokojen prostřednictvím škůdce, tj. v případě, kdy škůdce (pojištěný) poskytne poškozenému plnění z titulu náhrady jím způsobené škody a toto plnění následně požaduje po pojišťovně z titulu práva na pojistné plnění. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že se s napadeným rozsudkem soudu prvního

stupně ztotožňuje a považuje jej za věcně i právně správný. Neztotožňuje se se závěry žalobce, že by se ustanovení § 635 odst. 2 o. z. vztahovalo pouze na desetiletou promlčecí lhůtu pro uplatnění práva na náhradu škody, neboť takový výklad by postrádal smysl a šel by proti účelu daného ustanovení. Zmíněné ustanovení jednoznačně stanoví sjednocující omezení spočívající ve stanovení zvláštní objektivní lhůty pro uplatnění nároku na pojistné plnění vztahující se k nároku na náhradu škody nebo újmy. Tato objektivní lhůta není stanovena pevně plynutím určité stanovené lhůty několika let, ale naopak je pevně spjata s promlčením nároku na náhradu škody nebo újmy, na které se pojištění vztahuje. Je bez významu, zda se tento nárok na náhradu škody nebo újmy promlčí uplynutím subjektivní nebo objektivní promlčecí lhůty.

7. Zákonná tříletá promlčecí lhůta uplynula dnem 15. 8. 2017 a tímto dnem se promlčelo právo na náhradu škody proti přímému škůdci a stejně tak v kontextu § 635 odst. 2 o. z. právo na pojistné plnění z garančního fondu žalované. Pokud žalobce podal návrh na záměnu účastníků až dne 16. 4. 2018, tak to bylo po marném uplynutí tříleté promlčecí lhůty, neboť právo na náhradu škody proti škůdci se promlčelo dne 15. 8. 2017, resp. nejzazším dnem 12. 9. 2017, kdy byla naprosto jasně kvantifikovaná výše škody.

8. Názor žalobce, že se ustanovení § 635 odst. 2 o. z. aplikuje pouze v případě pojištění odpovědnosti, kdy poškozený je uspokojen prostřednictvím škůdce, který následně požaduje svůj nárok vůči pojistiteli, nemá žádnou oporu v zákoně.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

10. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 a 2 písm. b) o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

11. Dovolání je přípustné pro řešení otázky, zda se ustanovení § 635 odst. 2 o. z. aplikuje pouze ve spojení s objektivní promlčecí lhůtou práva na pojistné plnění, neboť jde o otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Ze stejného důvodu je přípustné řešení otázky, zda se ustanovení § 635 odst. 2 o. z. aplikuje pouze v případě odpovědnosti, kdy poškozený je uspokojen prostřednictvím škůdce, který následně požaduje svůj nárok vůči pojistiteli.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Dovolání není důvodné.

13. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

14. Podle § 626 o. z. u práva na pojistné plnění počne promlčecí lhůta běžet za jeden rok od pojistné události. To platí i v případě, kdy poškozenému vzniklo přímé právo na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný uplatňuje vůči pojistiteli úhradu toho, co poškozenému poskytl při plnění povinnosti nahradit škodu nebo jinou újmu.

15. Podle § 635 odst. 2 o. z. se právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti promlčí nejpozději

promlčením práva na náhradu škody nebo újmy, na kterou se pojištění vztahuje.

16. Soudní praxe i právní teorie promlčením rozumí marné uplynutí doby stanovené v zákoně pro vykonání práva; znamená výrazné oslabení subjektivního práva oprávněného účastníka, neboť promlčením sice jeho nárok nezaniká, nemůže však být soudem přiznán, jestliže povinný před soudem čelí uplatněnému právu námitkou promlčení. Nárok oprávněného účastníka trvá i nadále, stává se však prostřednictvím soudu nevyzpytatelným.

17. U práva na pojistné plnění stanoví ustanovení § 626 o. z. počátek promlčecí lhůty k okamžiku uplynutí jednoho roku od pojistné události. Jedná se o objektivní promlčecí lhůtu, která začíná běžet bez ohledu na vědomost osoby oprávněné čerpat pojistné plnění. U práva na náhradu škody je počátek subjektivní promlčecí lhůty určen ustanovením § 620 odst. 1 o. z., podle kterého okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě. Objektivní promlčecí lhůtu práva na náhradu škody upravuje ustanovení § 636 odst. 1 o. z., podle kterého se právo na náhradu škody nebo jiné újmy promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.

18. Obě dvě promlčecí lhůty (objektivní a subjektivní) počínají běžet a končí nezávisle na sobě. Obecně však platí, že nárok je třeba uplatnit v době, kdy ještě běží obě lhůty, tj. lhůta objektivní a v jejím rámci lhůta subjektivní; marným uplynutím jedné z těchto lhůt se nárok promlčuje, i když ještě běží i druhá promlčecí lhůta.

19. Účelem ustanovení § 635 odst. 2 o. z. je sjednocení konce promlčecí lhůty u práva na náhradu škody a práva na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti. Má zamezit situacím, kdy může poškozený vymáhat pojistné plnění po pojišťovně, i když je nárok vůči poškozenému promlčen. Z toho vyplývá, že závazek z pojištění odpovědnosti má akcesorickou povahu k povinnosti pojištěného nahradit vzniklou újmu, která je tudíž předpokladem vzniku práva na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti. Opačná situace by zjevně odporovala zásadě zákazu obohacení z pojištění a koncepci pojistného zájmu zakotvené v ustanovení § 2761 o. z. (srov. TÉGL a WEINHOLD. In: MELZER, Filip. Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014, s. 1004. ISBN 978-80-7502-003-1).

20. Slovo „nejpozději“ v ustanovení § 635 odst. 2 o. z. znamená, že právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti by nemělo být žalovatelné déle než právo na náhradu škody nebo újmy, na kterou se pojištění vztahuje. Z toho vyplývá, že právo na pojistné plnění se může promlčet dříve, než uplyne promlčecí lhůta stanovená v ustanovení § 626 o. z., a to uplynutím subjektivní promlčecí lhůty k uplatnění práva na náhradu škody (srov. TÉGL a WEINHOLD. In: MELZER, Filip. Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014, s. 1004. ISBN 978-80-7502-003-1).

21. Neobstojí proto námitka dovolatele, že ustanovení § 635 odst. 2 o. z. odkazuje pouze na ustanovení § 636 odst. 1 o. z., které stanoví desetiletou objektivní promlčecí lhůtu pro právo na náhradu škody nebo újmy. Takový výklad ustanovení § 635 odst. 2 o. z. nepřipouští a byl by v rozporu se smyslem a účelem zmíněného ustanovení. Pro jeho účely je irelevantní, zda se právo na náhradu škody promlčí v subjektivní promlčecí lhůtě (§ 619 a § 620 ve spojení s § 629 o. z.) nebo v promlčecí lhůtě objektivní (§ 636 odst. 1 o. z.).

22. To ovšem neznamená, že by se u práva na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti nikdy fakticky nemohlo použít ustanovení § 626 o. z., jak dovozuje dovolatel, a to především ze dvou důvodů. Zaprvé ustanovení § 626 o. z. je ustanovením obecným vztahujícím se na všechny druhy pojištění. Ustanovení § 635 odst. 2 o. z. má charakter pravidla speciálního, neboť se vztahuje pouze na pojištění z odpovědnosti. Na ostatní druhy pojištění se neaplikuje. Druhým důvodem je skutečnost,

že promlčecí lhůta podle ustanovení § 626 o. z. a subjektivní promlčecí lhůta pro uplatnění práva na náhradu škody mají různě stanovené počátky. Promlčecí lhůta u práva na pojistné plnění počíná běžet za jeden rok od pojistné události. Subjektivní promlčecí lhůta u práva na náhradu škody počíná v souladu s § 619 odst. 1 o. z. běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Podle § 619 odst. 2 může být právo uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla. U práva na náhradu škody okolnosti rozhodné specifikuje ustanovení § 620 odst. 1 o. z., podle kterého okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě. To platí obdobně i pro odčinění újmy. Z výše uvedeného je patrné, že počátek běhu subjektivní lhůty pro náhradu škody se nemusí shodovat s okamžikem pojistné události a může nastat později.

23. Z toho vyplývá, že nalézací soudy správně posoudily, že právo na pojistné plnění se ve smyslu ustanovení § 635 odst. 2 o. z. promlčuje nejen současně s uplynutím objektivní promlčecí lhůty stanovené pro právo na náhradu škody, ale i uplynutím promlčecí lhůty subjektivní. Námitka dovolatele není důvodná.

24. Dovolatel ve svém podání vyslovuje názor, že ustanovení § 635 odst. 2 o. z. se v případě práva na pojistné plnění z titulu odpovědnosti z provozu vozidla u poškozeného neaplikuje. Dané ustanovení se má aplikovat pouze v případě odpovědnosti, kdy je poškozený uspokojen prostřednictvím škůdce, tj. v případě, kdy škůdce (pojištěný) poskytne poškozenému plnění z titulu náhrady jím způsobené škody a toto plnění následně požaduje po pojišťovně. I na tuto otázku nastíněnou dovolatelem je třeba odpovědět negativně. Takový výklad občanský zákoník nepřipouští a ani sám dovolatel neuvádí, z čeho ho dovozuje. Občanský zákoník hovoří přímo o právu na pojistné plnění a nerozlišuje situace, kdy vznikne poškozenému právo přímo na pojistné plnění od pojišťovny a kdy mu hradí škodu škůdce, který následně požaduje uhrazení plnění po pojišťovně.

25. V posuzovaném případě počala promlčecí lhůta podle ustanovení § 626 o. z. běžet 14. 8. 2015 (tj. jeden rok od pojistné události) a uplynula dnem 14. 8. 2018. Současně však běžela subjektivní promlčecí lhůta poškozeného na náhradu škody přímo po škůdci, která uplynula nejpozději 12. 9. 2017. V souladu s ustanovením § 635 odst. 2 o. z. se právo na pojistné plnění promlčelo nejpozději dnem 12. 9. 2017. Dovolatel podal návrh na záměnu účastníků dne 16. 4. 2018, tj. po marném uplynutí tříleté promlčecí lhůty (§ 629 o. z.). Žalovaná vznesla námitku promlčení důvodně.

26. Vzhledem k výše uvedenému lze uzavřít, že závěry odvolacího soudu ohledně uplynutí promlčecí lhůty jsou správné.

27. Jelikož dovolací soud neshledal dovolání důvodným, postupoval podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. a dovolání zamítl.